

Novela ŠZ březen 2024 - priority META

Navrhované úpravy legislativy	Poznámky
<p>Jazyková příprava - § 20, odst. 5, 6, 7</p> <p>(5) Pro děti* a žáky nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka, kteří jsou přijati ke vzdělávání ve škole** na území České republiky, jsou dětmi osoby se státní příslušností jiného členského státu Evropské unie, a kteří na území České republiky, kde taková osoba vykonává nebo vykonávala pracovní činnost v základním pracovněprávním vztahu nebo samostatně výdělečnou činnost, nebo na území České republiky studuje, anebo získala právo pobytu na území České republiky z jiného důvodu¹³ dlouhodobě pobývají a kteří plní povinnou školní docházku podle tohoto zákona, zajistí krajský úřad příslušný podle místa pobytu žáka ve spolupráci se zřizovatelem školy</p> <p>a) bezplatnou jazykovou přípravu k jejich začlenění do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků,***</p> <p>b) podle možností ve spolupráci se zeměmi původu žáka podporu výuky mateřského jazyka a kultury země jeho původu, která bude koordinována s běžnou výukou v základní škole.</p> <p>(6) Krajský úřad vykonává činnosti uvedené v odstavci 5 písm. a) i pro ostatní cizince. Ředitel školy zajistí bez zbytečného odkladu orientační ověření úrovně znalosti vyučovacího jazyka u cizince nebo u občana České republiky, který prohlásí, že</p>	<p>*Rozšíření cílové skupiny o děti v předškolním vzdělávání s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka. Dosud mají jazykovou přípravu pouze děti v posledním povinném roce, což je pro mnohé pozdě. Systematický rozvoj češtiny ihned po přijetí do mateřské školy významně pomůže dětem zvládat denní režim a řízené skupinové činnosti v MŠ a předejde zároveň psychosociální nepohodě, kterou děti bez porozumění dění v mateřských školách zažívají. Čím dříve se s češtinou začne, tím lépe zvládnou děti přestup do základní školy, současně to pomůže předejít zbytečným odkladům. Je to také prevence závažným komplikacím při vyučování na ZŠ. Opatření by se například v letošním šk. roce týkalo zhruba 11 400 dětí. Tyto děti potřebují podpořit jazykovou přípravou v rozsahu 1-3 hod./týden. Zcela chybí data o počtu dětí, které byly v loňském školním roce podpořeny jazykovou přípravou dle současně platné legislativy.</p> <p>**Rozšíření cílové skupiny také o žáky středních škol s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka, kteří jsou zásadním způsobem ohroženi školní neúspěšností a předčasným odchodem ze vzdělávání. Pro ty se v současné době jazyková příprava realizuje na základě vyhlášky č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři v reakci na velký počet žáků uprchlých z Ukrajiny. Pro udržitelnost tohoto důležitého opatření je třeba jej zakotvit do školského zákona. V současné chvíli se může jednat o zhruba 3 400 žáků SŠ s potřebou jazykové přípravy.</p>

čeština není jeho primárním jazykem, za účelem zařazení do bezplatné přípravy podle odstavce 5.****

(7) Krajský úřad zajistí přípravu pedagogických pracovníků, kteří budou uskutečňovat vzdělávání podle odstavce 5.

(8) Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem formu, obsah a organizaci bezplatné přípravy podle odstavce 5 písm. a) **a způsob ověřování znalosti vyučovacího jazyka podle odstavce 6.**

***Jazyková příprava má být poskytována všem dětem s neznalostí a malou znalostí jazyka, ale i s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka. Nedostatečná úroveň zvládnutí češtiny ovlivňuje školní úspěšnost těchto dětí a to až do úrovně B2 dle SERR (úspěšnost u jednotných státních zkoušek ovlivňuje i vyšší úroveň jazyka). Rozsah jazykové přípravy by měl být odstupňován na základě úrovně znalosti jazyka, přičemž žáci s neznalostí, nebo malou znalostí jazyka by měli mít možnost účastnit se intenzivní výuky češtiny jako druhého jazyka. Pojem „neznalost vyučovacího jazyka“ je zaveden u podpůrných opatření třetího stupně dle Přílohy č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb. a odpovídá úrovni 0 – 1 Kurikula ČDJ pro základní vzdělávání <https://cizinci.npi.cz/kurikulum-cdj-pro-zakladni-vzdelavani-zverejneno/>. Jako výstižnější se jeví pojem „neznalost a velmi malá znalost vyučovacího jazyka“ používaný rovněž v Kurikulu ČDJ.

Dle stávajícího orientačního testu <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/kurikulum-cestiny-jako-druheho-jazyka>, a <https://cizinci.npi.cz/kurikulum>) se má za to, že při úrovni 0 -1 žák potřebuje intenzivní jazykovou podporu, od úrovně 2 je již schopen účastnit se výuky v běžné třídě (ne se do ní plně zapojit).

Pojem „nedostatečná znalost vyučovacího jazyka“ je zaveden u podpůrných opatření druhého stupně, zároveň podle metodických materiálů může znamenat i obecný pojem zahrnující neznalost i nedostatečnou znalost. Žáci na úrovni vyšší než A2 až do úrovně B2 potřebují podporu ve výuce češtiny jako druhého jazyka, postačí jim nižší rozsah než u žáků s neznalostí češtiny. Odborníci doporučují 1-3 hodiny češtiny jako druhého jazyka týdně v závislosti na míře osvojení vyučovacího jazyka.

**** Rozšíření kategorie žáků s nárokem na jazykovou přípravu také o děti a žáky s občanstvím ČR, jejichž zákonný zástupce prohlásí, že primárním jazykem v rodině není

	<p>čeština, případně o děti, u kterých se při vyučování zjistí, že úroveň osvojení vyučovacího jazyka má negativní dopady na jejich školní úspěšnost.</p> <p>Ověření znalosti vyučovacího jazyka bude probíhat na základě testů vytvořených NPI a prováděno proškoleným pedagogickým pracovníkem školy.</p> <p>Způsob organizace, financování i ověřování znalosti vyučovacího jazyka určí MŠMT v příslušných prováděcích předpisech pro jednotlivé stupně škol.</p>
<p>Přijímací řízení – § 20, odst. 4</p> <p>Návrh MŠMT z února 2023*:</p> <p>(4) Právo na prominutí přijímací zkoušky z českého jazyka při přijímacím řízení ke vzdělávání ve střední a vyšší odborné škole, pokud je jeho součástí, má na žádost osoba, která</p> <p>a) se vzdělává ve škole mimo území České republiky ve školním roce, ve kterém podává přihlášku ke vzdělávání, a vzdělávala se ve škole mimo území České republiky alespoň 1 školní rok ze 3 školních roků předcházejících školnímu roku, ve kterém podává přihlášku, nebo</p> <p>b) se vzdělávala ve škole mimo území České republiky alespoň 2 školní roky ze 3 školních roků předcházejících školnímu roku, ve kterém podává přihlášku ke vzdělávání,</p> <p>Osoba, která nekoná přijímací zkoušku z českého jazyka, musí mít znalost českého jazyka nezbytnou pro vzdělávání v daném oboru vzdělání, kterou škola ověří rozhovorem.</p> <p>(6) Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem formu, termín a náležitosti podání žádosti podle odstavců 4 a 5, úpravu podmínek a</p>	<p>*Tuto úpravu MŠMT samo navrhlo v rámci meziresortního připomínkového řízení v únoru 2023, a to proto, že stávající úprava opomíjí významný počet žáků, kteří se již po určitou dobu vzdělávali na území ČR, ale jejichž znalost vyučovacího jazyka nepostačuje k zvládnutí jednotných přijímacích zkoušek z českého jazyka. Podle výzkumů trvá minimálně 5-7 let, než si žáci osvojí vyučovací jazyk tak, aby jejich výkon byl srovnatelný s rodilými mluvčími. Navrhovaná úprava umožní rovnější podmínky při přijímání žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka ke střednímu vzdělání s maturitou. Tato úprava by se mohla týkat řádově 1000-2000 žáků ročně, pokud by se rozhodli hlásit k přijímacímu řízení na maturitní obory SŠ. Stávající úprava se týká pouze cca 260 žáků, před příchodem uprchlíků z Ukrajiny, nyní je situace ještě komplexnější, jelikož tito žáci mají dle Lex Ukrajina nárok na prominutí zkoušky, což zakládá nerovný přístup i mezi žáky s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka.</p> <p>**Je vhodné pro ředitele středních škol v prováděcím předpisu upřesnit formu rozhovoru, případně stanovit minimální vstupní jazykovou úroveň uchazeče. Pro neúspěšné uchazeče pak zajistit přípravný kurz (viz úprava § 55 a § 20 odst. 5).</p> <p>***Podle současných právních předpisů je výsledné hodnocení takových uchazečů u jednotné zkoušky redukováno pouze na výsledek zkoušky z matematiky (tzv. redukované hodnocení), která je však koncipována pro rodilé mluvčí. Úspěšnost uchazeče je tak přímo závislá na perfektní znalosti vyučovacího jazyka, kterou test předpokládá. Zároveň zkušenost s překladem testů do ukrajinštiny ukázala, že ani čistý</p>

<p>uzpůsobení podle odstavce 5 a způsob hodnocení osob podle odstavců 4 a 5.</p> <p>K této úpravě navrhujeme doplnit:</p> <p>Tyto osoby mají také právo na úpravu podmínek a způsobu konání zkoušky ze zkušebního předmětu matematika u jednotných přijímacích zkoušek tak, aby bylo zajištěno porozumění konané zkoušce ***.</p>	<p>překlad nestačí. Ideální změna je tedy vytvořit test, který bude mít zjednodušené zadání v jednoduchém jazyce a úlohy budou používat pouze frekventované výrazy a jednoznačné a srozumitelné instrukce.</p>
<p>Maturitní zkouška – § 20, odst. 4</p> <p>Návrh MŠMT z února 2023*:</p> <p>(5) Právo na úpravu podmínek a způsobu konání zkoušky ze zkušebního předmětu český jazyk a literatura u maturitní zkoušky tak,</p>	<p>*Tuto úpravu MŠMT samo navrhlo v rámci meziresortního připomínkového řízení v únoru 2023, a to proto, že stávající úprava opomíjí významný počet žáků, kteří se již po určitou dobu vzdělávali na území ČR, ale jejichž znalost vyučovacího jazyka nepostačuje k zvládnutí závěrečné zkoušky z českého jazyka a literatury. Stejně jako u jednotné přijímací zkoušky je doba, po níž se mohli žáci připravit na danou zkoušku neodpovídající době potřebné pro zvládnutí dalšího jazyka na úroveň rodilého mluvčího.</p>

aby byla zachována rovnost přístupu ke vzdělání má na žádost osoba, která

a) se vzdělává ve škole mimo území České republiky ve školním roce, ve kterém koná maturitní zkoušku, a vzdělávala se ve škole mimo území České republiky alespoň 1 školní rok ze 7 školních roků přecházejících školnímu roku, ve kterém podává přihlášku k příslušné zkoušce, nebo

b) se vzdělávala ve škole mimo území České republiky alespoň 2 školní roky ze 7 školních roků předcházejících školnímu roku, ve kterém podává přihlášku k příslušné zkoušce zkoušku.

(6) Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem formu, termín a náležitosti podání žádosti podle odstavců 4 a 5, úpravu podmínek a uzpůsobení podle odstavce 5 a způsob hodnocení osob podle odstavců 4 a 5.

V návrhu MŠMT umožňuje rozšířit kategorii žáků, kteří mohou mít u maturitní zkoušky úlevy pro všechny, kteří se v české škole vzdělávali kratší dobu než pět let. Toto může být pro většinu žáků dostatečná doba k osvojení češtiny na potřebnou úroveň.

Klíčová je ovšem podoba úlevy, na níž mají žáci za těchto podmínek nárok. To není z návrhu zřejmé.

Úprava umožní žákům s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka rovnější podmínky při skládání maturitní zkoušky na střední škole z předmětu ČJL. Stávající maturitní zkouška z ČJL je koncipována pro rodilé mluvčí. Z těchto důvodů je třeba prodloužit dobu umožňující žádost o úpravu podmínek zkoušky. Jedná se o prevenci předčasného odchodu ze SŠ a ukončení SŠ bez řádného dosažení stupně vzdělání.

Podle dat z MŠMT jsou žáci cizinci obecně dvakrát více než jejich čeští vrstevníci ohroženi drop-outem, tedy předčasným ukončením středního vzdělávání (nebo jeho nedokončením řádným způsobem závěrečnou či maturitní zkouškou). **Tam, kde se poměr absolventů a přijatých žáků v odpovídajících ročnících u žáků-občanů ČR pohybuje kolem 7 ku 10, je to u žáků-cizinců cca 4 k 10.**

Podle současné právní úpravy si o uzpůsobení podmínek žádá do 200 žáků ročně, potřebných žáků je podle našich odhadů v rozmezí 700 až 2000.

*Podobu uzpůsobených podmínek konání maturitní zkoušky je třeba specifikovat v prováděcím předpisu. Současná podoba (prodloužený čas a slovníky) je pro některé žáky stále nedostatečná. Vhodnější formou je testovat úroveň znalosti češtiny jako druhého jazyka, a to s ohledem na potřebnou vstupní úroveň při pokračování ve studiu na VŠ či na uplatnění v příslušném zaměstnání (tedy B2).